

ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ ЗОНАЛАР ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

*Примов Сирожиддин Фурқат ўғли -
Тошкент молия институти, Бюджет ҳисоби
ва ғазначилик факультети тьютори*

https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss6/a81

Аннотация. Мақолада мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий юксалиши учун асосий омил ҳисобланган эркин иқтисодий зоналар, уларнинг жозибадорлиги ва уларни баҳолаш мезонлари зарурлиги назарий асослари ёритилиб ўтилган. Шунингдек, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, экспорт салоҳиятини ошириш, минтақалар иқтисодиёти барқарорлиги ва мамлакатимиздаги ҳозирги ҳолати ёритиб берилган.

Калит сўзлар: эркин иқтисодий зона, инвестиция, инвестицион жозибадорлик, салоҳият, иқтисодий зона, саноат зонаси.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СВОБОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНЫ

*Примов Сирожиддин Фурқат ўғли -
Ташкентский финансовый институт,
Тьютори факультета "Бюджетный учет и казначейство"*

Аннотация. В статье освещаются теоретические основы свободных экономических зон, их привлекательность и необходимость критериев их оценки, которые являются основным фактором социально-экономического развития страны. Также освещаются малый бизнес и частное предпринимательство, повышение экспортного потенциала, стабильность региональной экономики и текущая ситуация в нашей стране.

Ключевые слова: свободная экономическая зона, инвестиции, инвестиционная привлекательность, потенциал, экономическая зона, индустриальная зона.

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE ACTIVITIES OF FREE ECONOMIC ZONES

*Primov Sirojiddin Furqat o'g'li -
Tashkent Financial Institute,
Tutor of the faculty "Budget accounting and Treasury"*

Abstract. The article highlights the theoretical basis of free economic zones, their attractiveness and the need for criteria for their evaluation, which are considered the main factor for the country's social and economic development. Also, small business and private entrepreneurship, increase of export potential, regional economy stability and the current situation in our country are covered.

Keywords: free economic zone, investment, investment attractiveness, potential, economic zone, industrial zone.

Кириш. Мамлакатимиз ҳудудларининг ишлаб чиқариш, ресурс салоҳиятидан комплекс ва самарали фойдаланишни таъминлаш, транспорт, муҳандислик-коммуникация ҳамда ижтимоий инфратузилмани ривожлантиришда эркин иқтисодий зоналарнинг алоҳида ўрни бор. Бугунги кунда мамлакатимизда 23 та эркин иқтисодий ва 348 та кичик саноат зонаси фаолият юритаётган бўлиб, уларда умумий қиймати 2,6 миллиард долларлик 453 та лойиҳа амалга оширилиши натижасида 36 мингга яқин иш ўрни яратилган. Кичик саноат зоналарида эса 5 триллион сўмлик 1 минг 497 та лойиҳа ишга туширилиб, 36 мингдан зиёд кишининг бандлиги таъминланган [1].

Албатта, бу қувонарли ҳолат. Лекин мазкур зоналарда маҳаллий ва хорижий инвесторлар ўз фаолиятини тўлақонли бошлаши учун айрим муаммолар ҳам борки, бу янги инвесторлар ва тадбиркорларни истиқболли лойиҳаларни амалга оширишига ўз таъсирини кўрсатяпти.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ва 2016 йил 26 октябрдаги «Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармонлари мамлакатнинг давлат ва жамият ривожланиши истиқболли стратегик режалаштириш тизими-га сифат жиҳатдан янги ёндашувларни бошлаб берди [2].

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили. Эркин иқтисодий зоналарини ташкил этиш, иқтисодиётдаги ўрни ва аҳамияти, уларни ривожлантириш масалалари бўйича кўплаб хорижий ва маҳаллий иқтисодчи олимлар тадқиқотлар олиб боришган. Бу борада хорижий олимлардан эркин иқтисодий зоналарнинг географик жойлашуви ва уларда логистик хизматларни ташкил этиш бўйича R.J.McCalla [3], эркин иқтисодий зоналар назарияси ва амалиёти тўғрисида M.Guangwen

[4], эркин иқтисодий зоналар фаолияти, унинг иқтисодиётдаги ўрни ҳақида Я.С.Друзик [5], халқаро иқтисодиётда эркин иқтисодий зоналар фаолияти бўйича Н.В.Черненконинг [6] илмий ишларини келтириб ўтиш мумкин.

Шунингдек, М.М.Богуславский фикрича, “Халқаро амалиётда давлатларнинг эркин иқтисодий ҳудудлари эркин иқтисодий зоналар”, деб тушунилади, бу ерда хорижий корхоналар фаолияти учун алоҳида қулай шарт-шароитлар аниқ иқтисодий ва бошқа вазифаларни ҳал қилиш учун яратилади [7].

Т.П.Даньконинг талқинича, эркин иқтисодий ҳудудлар “...қулай инвестиция муҳитини яратиш ҳамда ишлаб чиқаришни, савдо-сотиқни, илмий фаолиятни рағбатлантириш механизми” сифатида баҳоланади [8].

Т.Farolенинг фикрича, “ЭИХлар мамлакат ва тадбиркорлик субъектлари ҳудудида жойлашган демографик ҳамда географик жойлар” деб таърифланган [9].

Профессор К.А.Семенов эркин иқтисодий зоналарга қуйидаги таърифни беради: “Эркин иқтисодий зоналар маълум бир давлатда сиёсий марказлар томонидан хўжалик фаолияти учун умумий қабул қилинган тартибга нисбатан имтиёзли режим ўрнатилган географик ҳудудлардир” [10]. Кўриб турганимиздек, ушбу таърифда иқтисодий тузилмаларнинг хўжалик фаолиятига давлат ҳокимияти органларининг таъсири чекланганлиги, имтиёзлар тизими мавжудлиги, анклавлиги ва ҳудудийлиги акс эттирилади.

ЭИЗнинг кенгроқ маънодаги таърифлари Т.П.Данько ва З.М.Окрут каби олимлар томонидан берилган, улар таъкидлашича: “Эркин иқтисодий зоналар давлатнинг (давлатларнинг) суверен ҳудуди бўлиб, улар мамлакат (мамлакатлар гуруҳи) хўжалик комплексининг ажралмас қисми ҳисобланади ва бу ерда муайян, конкрет умуммиллий, корпоратив мақсадга эришиш учун ижтимоий маҳсулотни ишлаб чиқариш ва тақсимлаш таъминланади” [11]. ЭИЗнинг ушбу таърифида ҳудудий суверенитет, кенгайтирилган такрор ишлаб чиқаришнинг тақсимлаш муносабатлари, тартибга солиш мақсадлари ўзида акс эттирилган бўлса-да, аммо ушбу махсус тартибга солиш механизми ўз ичига нималарни олганлиги аниқ кўрсатилмаган.

Жаҳоннинг кўпчилик мамлакатлари ЭИЗларни миллий хусусиятлари, иқтисодий тараққиёт даражаси, мамлакатнинг сиёсий ва ижтимоий шароитларига қараб ташкил қилади. Натижада ЭИЗлар ривожланишнинг ҳар бир босқичида янги белгилар ва хусусиятларга эга бўлди, бу эса ушбу иқтисодий категориянинг кўплаб таърифлари мавжудлигини билдиради.

Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил 17 февралдаги “Махсус иқтисодий зоналар тўғрисида”ги ЎРҚ-604-сонли қонунида қуйидаги

таъриф берилган: “Махсус иқтисодий зона – тегишли ҳудудни жадал ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш учун чет эл инвестициялари ва маҳаллий инвестицияларни, юқори технологиялар ҳамда бошқарув тажрибасини жалб этиш мақсадида махсус ажратилган, белгиланган чегараларга ва махсус ҳуқуқий режимга эга бўлган ҳудуд” [12].

Амалга оширилган илмий-тадқиқот ишлари ва олиб борилган илмий назарий изланишларга қарамай, айнан бугунги глобаллашув ва демократик бозор ислохотлари шароитида эркин иқтисодий зоналар фаолиятини кенг қамровли статистик таҳлил қилишни такомиллаштириш, иқтисодий фаолиятига таъсир қилувчи омилларни статистик моделлар асосида баҳолашга қаратилган масалалар тизимли ҳолда ёритиб берилмаган, шу боис танланган мавзу доирасида илмий тадқиқотлар олиб борилиши тақозо этилади.

Тадқиқот методологияси. Мақолада гуруҳлаш, таққослаш, умумлаштириш, индукция ва дедукция, қиёсий таҳлил ва статистик усуллардан фойдаланилган.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси. Давлатимиз раҳбарининг “Махсус иқтисодий ва кичик саноат зоналари муҳандислик-коммуникация инфратузилмасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори эркин иқтисодий зоналар ҳудудида инвестиция лойиҳаларини ўз вақтида ишга туширишга тўсқинлик қилаётган муаммоларнинг ечимига қаратилгани билан аҳамиятлидир.

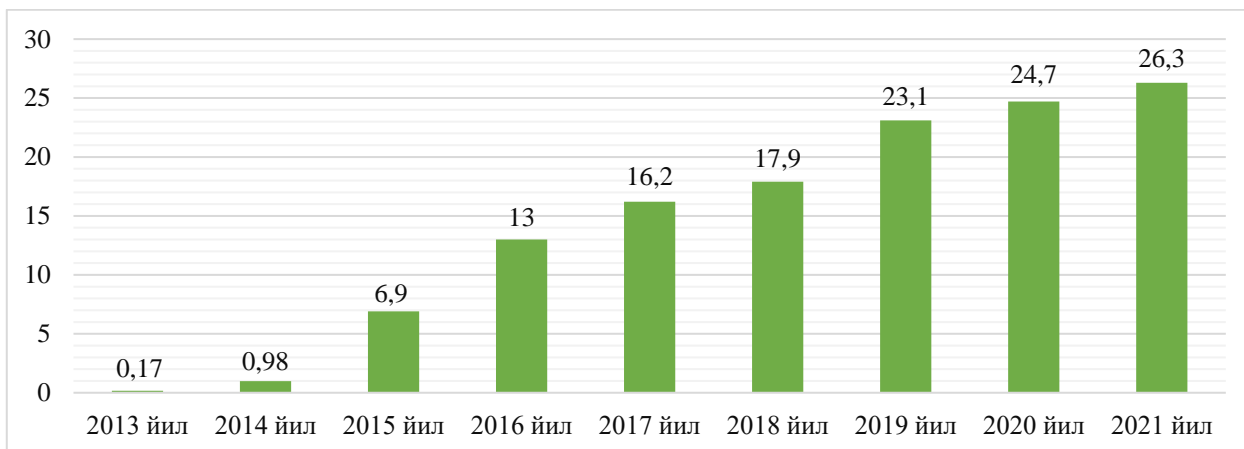
Унга мувофиқ, 2021 йилда эркин иқтисодий ва кичик саноат зоналари инфратузилмасини яхшилаш учун 1 триллион 600 миллиард сўм маблағ ажратилиши белгиланди. Эндиликда 17 та эркин иқтисодий зонада қўшимча электр энергияси, газ, ичимлик суви ва оқова сув тармоқлари ҳамда автомобиль йўлларини барпо этиш учун 584 миллиард сўм, 145 та кичик саноат зонаси учун 395 миллиард сўм йўналтирилади.

Йирик инвестиция лойиҳаларини инфратузилма билан таъминлаш мақсадида 232 миллиард сўм кўзда тутилгани, ривожланишдан ортда қолган 33 та туманда саноат ва бизнесни жадал ривожлантириш учун 264 миллиард сўм ажратилиши аниқ муддао бўлди. Бугунги кунда энг муҳим масала эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналаридаги лойиҳаларни ўз вақтида ишга тушириш экани айтилиб, жорий йилда эркин иқтисодий зоналарда умумий қиймати 1,1 миллиард доллар бўлган 332 та лойиҳа, кичик саноат зоналарида умумий қиймати 9,5 триллион сўм бўлган 1 минг 800 та лойиҳа ишга туширилиши режалаштирилди. Бу лойиҳалар эса юртимизда саноатни янада ривожлантириш,

импорт ўрнини босувчи ва экспортбop маҳсулотлар ишлаб чиқаришда муҳим омилдир.

“Ангрен” ЭИЗ ташкил этилганидан буён умумий қиймати 292 млн. АҚШ доллариға тенг

18 та лойиҳа амалға оширилди ва қарийб 940 та янги иш ўринлари яратилди.

1-расм. Ангрен ЭИЗ маҳсулотлар экспорт ҳажми (млн. АҚШ доллари) [13]

1-расм маълумотлари таҳлил натижаларидан кўринадики, Ангрен эркин иқтисодий зонасида маҳсулотлар экспорт ҳажми йиллар сайин кўпайиш тенденциясига эга бўлиб, 2013 йилда 0,17 млн. АҚШ долл.ни, 2014 йилда 0,98 млн. АҚШ долл.ни, 2015 йилда 6,9 млн. АҚШ долл.ни, 2016 йилда 13,0 млн. АҚШ долл.ни, 2017 йилда 16,2 млн. АҚШ долл.ни, 2018 йилда 17,9 млн. АҚШ долл.ни, 2019 йилда 23,1 млн. АҚШ долл.ни ташкил қилган бўлса, 2021 йилга келиб, бу кўрсаткич 2013 йилга нисбатан 26,53 млн. АҚШ долл.га кўпайган ва 25,7 млн. АҚШ долл.ни ташкил қилган.

Юқорида келтирилган кўрсаткичлар ва баҳолаш услубияти (моделини) ҳисобга олган ҳолда, сифат кўрсаткичлари асосида “Навоий” ЭИЗ, “Ангрен” ЭИЗ ва “Жиззах” ЭИЗлар мисолида уларнинг жозибдорлиги ва самарадорлиги ҳисоб-китобларини амалға ошириб кўрсатиб бе-

ришга ҳаракат қиламиз (фоиз нисбатида). Якуний натижалар қуйидаги 1-жадвалда келтирилган.

Жадвалдан кўришиб турибдики, иқтисодий жиҳатдан қоплаш ва ишлаб чиқарилган маҳсулотлар экспорт динамикаси бўйича барча ЭИЗлар ижобий натижа берган. ЭИЗ иштирокчиларининг инвестициялари инфратузилма яратиш бўйича харажатларни қоплаши деярли 300 фоизни, товарлар экспортининг ўсиши 1,5 бараварни ташкил этган.

Шу билан бирга, ЭИЗларнинг мамлакат ялпи ички маҳсулотидаги улуши 0,73 фоизни, экспортнинг умумий ҳажмида эса 0,54 фоизни ва хорижий инвестицияларда 1,92 фоизни ташкил этмоқда, холос. Бу, ўз навбатида, маҳаллий ЭИЗларнинг ривожланишига тўсқинлик қиладиган муаммолар ва омиллар мавжудлигидан далолат беради.

1-жадвал

Ўзбекистонда ЭИЗ фаолияти самарадорлиги ва жозибдорлигини баҳолаш [14]

№	Кўрсаткичлар номи	ЭИЗ			Жами	Чегара қиймати
		«Навоий»	«Ангрен»	«Жиззах»		
1.	ЭИЗ қопланиши (инвестициялар ва инфратузилмани яратиш учун харажатлар нисбати, %да)	230 %	329 %	346 %	298 %	150-200 %
2.	ЭИЗларнинг мамлакат ЯИМдаги улуши (ЭИЗ ҳудудида ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмининг мамлакат ЯИМга нисбати, %да)	0,07 %	0,47 %	0,19 %	0,73 %	8-10 %
3.	ЭИЗнинг мамлакат умумий экспортидаги улуши (ЭИЗда ишлаб чиқарилган ва экспорт қилинган маҳсулот ҳажмининг мамлакатдаги ишлаб чиқарилган маҳсулот экспортига нисбати, %да)	0,12 %	0,11 %	0,31 %	0,54 %	10-15 %
4.	ЭИЗ ҳудудида ишлаб чиқарилган маҳсулотлар экспорти динамикаси	2,5 р.	1,9 р.	1,2 р.	1,5 р.	20-30 %
5.	ЭИЗларнинг хорижий инвестициялар умумий ҳажмидаги улуши (ЭИЗга жалб қилинган хорижий инвестиция (ХИ) қийматининг мамлакат иқтисодиётидаги ХИ умумий қийматига нисбати, %да)	0,73 %	0,65 %	0,54 %	1,92 %	20-30 %

Умуман олганда, ЭИЗ фаолиятини баҳолаш уларни янада ривожлантиришнинг муҳим жиҳатларидан бири ҳисобланади. Бугунги кунда кўплаб ривожланаётган давлатлар, шу жумладан, Ўзбекистон Республикаси олдида турган асосий вазифа маҳаллий ЭИЗларнинг самарали ишлашини таъминлашдир. Шу нуқтаи назардан, ЭИЗнинг ривожланиш даражаси ва фаолият кўрсатиш самарадорлигини баҳолаш услубияти ишончли механизм бўлиши мумкин. Ундан фойдаланиш ЭИЗларни ривожлантириш учун давлат томонидан ажратиладиган бюджет маблағларини оптимал равишда тақсимлашга ва пировардида, ижобий натижаларга эришишга имкон беради. ЭИЗ самарадорлиги кўрсаткичларини баҳолаш учун биз ЭИЗнинг режа кўрсаткичлари бажарилишини кўзда тутадиган беш балли тизимдан фойдаландик. Бу ерда олинган ўртача тортилган қийматлар асосида ривожланиш даражаси ҳисобот даври учун ЭИЗ фаолиятининг самарадорлиги қуйидаги мезонлардан фойдаланган ҳолда баҳоланади:

5 дан 4 баллгача – ЭИЗнинг самарали фаолият кўрсатиши;

4 дан 3 баллгача – ЭИЗнинг анча самарали фаолият кўрсатиши;

3 дан 2 баллгача – алоҳида йўналишларни такомиллаштириш зарурати билан ЭИЗнинг шартли равишда самарали фаолият кўрсатиши;

2 дан 1 баллгача – ЭИЗ фаолият кўрсатишининг самарадорлиги паст даражада;

1 баллдан паст – ЭИЗнинг самарасиз фаолият кўрсатиши.

Айниқса, ЭИЗнинг босқичма-босқич ривожланиши асосида халқаро тажрибани ўрганиш Ўзбекистонда ЭИЗларни ташкил этиш ва ривожлантириш имкониятлари ва истиқболларига холис баҳо бериш имконини беради. Кўпгина ривожланган мамлакатларда ЭИЗлар халқаро меҳнат тақсимоти жараёнига интеграциялашган. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг “Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги[15] фармонида мувофиқ:

эркин иқтисодий зоналарни янада ривожлантириш учун тартиб-таомилларни соддалаштириш, инвестор ва тадбиркорларни жалб этишни кенгайтириш;

эркин иқтисодий зоналарда инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни жадаллаштириш, хориждан юқори технологик ускуналар харид қилиш;

кичик саноат зоналарининг сармояларини жалб қилиш, тадбиркорликни ривожлантириш, янги иш ўринлари яратиш ва аҳоли фаровонлигини ошириш;

эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналарини электр энергияси, табиий газ, сув ва

бошқа коммуникация тармоқлари билан барқарор таъминлаш каби вазифалар белгилаб берилди.

Фармонда келтирилган устувор вазифаларнинг бажарилиши ва уни танқидий таҳлил асосида ўрганиш мақсадида “Мамлакатимиздаги эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналарини ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган ишлар самарадорлиги таҳлилига бағишланган йиғилиш”да тегишли вазирлик, идора ва хўжалик юритувчи субъектларнинг бу соҳадаги фаолияти танқид қилиниб, уларда ташаббускорлик етишмаслиги, эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналарини ривожлантириш бўйича ишларни ташкил қилиш даражаси сустлиги таъкидланди.

Бу эса ўз навбатида, соҳада амалга оширилиши лозим бўлган ишлар назоратини кучайтириш ва белгиланган вазифаларни ўз вақтида амалга ошириш лозимлигини белгилаб беради.

Хулоса ва таклифлар. Хулоса ўрнида айтганда, эркин иқтисодий зона янги ишлаб чиқариш қувватларини барпо этиш, юқори технологик ишлаб чиқаришни ривожлантириш, замонавий рақобатбардош, импорт ўрнини босувчи, экспортга йўналтирилган тайёр саноат маҳсулотини ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга фаол жалб этиш мақсадида ташкил этиладиган ҳудуддир. Уни тузишдан мақсад, энг аввало, мамлакатни ёки алоҳида олинган ҳудудни стратегик ривожлантиришга доир вазифаларни, яъни ташқи савдо, умумиқтисодий, ижтимоий, ҳудудий ва илмий-техник масалаларни ҳал қилишдан иборат бўлади.

ЭИЗ самарадорлигини баҳолаш мезонлари аниқ белгиланиши зарур, деб ҳисоблаймиз. Ўзбекистонда ЭИЗ фаолиятининг самарадорлиги қуйидаги йўналишлар бўйича ҳанузгача чекланган: соф экспорт ҳажмининг баланд эмаслиги, маҳаллий қўшилган қиймат улушининг пастлиги, имтиёзлар, инфратузилма, харажатлар ва фойдалар ўртасидаги мувозанатни аниқлаш қийинлиги, қатъий маъмурий қоидалар, шунингдек, ишчи кучининг сифати билан боғлиқ ижтимоий муаммолар мавжудлиги.

ЭИЗ ҳудудида жойлаштириш учун инвестиция лойиҳаларини танлаш ва ЭИЗ иштирокчиларини рўйхатдан ўтказиш жараёнини бирлаштириш ва Ўзбекистон учун янги маҳсулотларни ишлаб чиқариш учун технологик лойиҳаларга, шунингдек, ушбу маҳсулотларнинг экспортга йўналтирилганлигини асосий талаб сифатида белгилаш зарур. Шу билан бирга, ЭИЗ ҳудудида ва ундан ташқарида фаолият юритадиган тадбиркорлик субъектлари ўртасида соғлом рақобатни бузмаслик учун фақат экспорт қилинадиган маҳсулотлар ҳажми учун божхона имтиёзларини тақдим этиш тартибини белгилаш лозим.

Манба ва адабиётлар рўйхати:

1. <https://uzlidep.uz/uz/news-of-party/8971>
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-4853-сонли фармони. 26.10.2016 й. Lex. Uz.
3. McCalla R.J. The Geographical Spread of Free Zones Associated with Ports. // *Geoforum* 21 (1) (1990): 123-128.
4. Guangwen M. The Theory and Practice of Free Economic Zones: A Case Study of Tianjin, People's Republic of China. // *Doctoral Thesis, Ruprecht-Karls University of Heidelberg, Germany, 2003.* Baraga H.C. Prospects for Free Zones Under FTAA. // *Paper presented at the Integration in the Americas Conference, Latin American and Iberian Institute, University of New Mexico, 02 April 2006.*
5. Друзик Я.С. Свободные экономические зоны. – М.: ФУАинформ, 1999. С.В.Приходько, Н.П.Воловик. Особые экономические зоны. / Консорциум по вопр. приклад. эконом. исслед., Канад. агентство по междунар. развитию [и др.]. – М.: ИЭПП, 2007. –268 с.
6. Черненко Н.В. Свободные экономические зоны в мировой экономике. // *Вестник БГЭУ*, 1998.
7. Богуславский М.М. Международное частное право. 5-е изд. – М.: Юрист, 2004.
8. Данько Т.Л. Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве. – М.: ИНФРА-М, 1998. С. 168.
9. Farole T. Special economic zones in Africa: comparing performance and learning from global experience. *Directions in Development; trade.* World Bank. 2011.
10. Семенов К.А. Международные экономические отношения. Курс лекций. – М.: Гардарики, 2000.
11. Данько Т.П., Окрут Э.М. Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве. Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2008.
12. Ўзбекистон Республикасининг 2020 йил 17 февралдаги “Махсус иқтисодий зоналар тўғрисида”ги қонуни.
13. www.stat.uz – Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси веб-сайти маълумотлари асосида муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.
14. Ҳисоб-китоблар мазкур ЭИЗлар ташкил этилгандан 2019 йилгача “Навоий” ЭИЗ, “Ангрен” ЭИЗ, “Жиззах” ЭИЗ ва Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси маълумотлари асосида амалга оширилган. Хорижий ЭИЗларнинг кўрсаткичларини ҳисобга олган ҳолда, чегара қиймати белгиланган.
15. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПФ-4853-сонли фармони.

**ЎЗБЕКИСТОНДА АГРАР СОҲАДАГИ ИСЛОҲОТЛАРНИНГ
БОСҚИЧЛАРИ ВА КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ**

Махмудов Азизхўжа Зиёдуллаевич –
ТДИУ мустақил тадқиқотчиси,

https://doi.org/10.55439/ECED/vol23_iss6/a82

Аннотация. Мақола аграр соҳадаги ислоҳотларнинг босқичлари ва концептуал асосларига бағишланган бўлиб унда ушбу соҳадаги ислоҳотларни 1991-2016 ва 2017-2021 йиллар оралиғидаги даврларга бўлиб таҳлил қилинган ва 2020-2030 йилларда Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг стратегик йўналишлари тақлиф қилинган. Шунингдек, аграр соҳадаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари, замонавий шароитларда қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилишнинг концептуал асослари очиб берилган ва кластер тизими шароитида фермер хўжаликлари муносабатлари тизимининг ташкилий тузилмаси тақлиф қилинган.

Калит сўзлар: қишлоқ хўжалиги, фермер хўжалиги, кўп тармоқли фермер хўжалиги, кластер тизими, давлат томонидан тартибга солишнинг субъектлари ва объектлари, тамойиллари, қишлоқ хўжалигини давлат томонидан тартибга солиш, молиявий тартибга солиш ва қўллаб қувватлаш.

ЭТАПЫ И КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ РЕФОРМ АГРАРНОГО ХОЗЯЙСТВА В УЗБЕКИСТАНЕ

Махмудов Азизхўжа Зиёдуллаевич –
Независимый исследователь ТГЭУ

Аннотация. В статье раскрыты этапы и концептуальные основы реформы в аграрной сфере, анализ реформы в экономической сфере за период 1991-2016 и 2017-2021 гг., а также предложены стратегические направления развития аграрной экономики в Узбекистан в 2020-2030 гг. Также раскрываются основные направления государственной политики в аграрной сфере, концептуальные основы аграрной реформы в современных условиях, а также предложена организационная структура системы фермерских отношений в контексте кластерной системы.

Ключевые слова: сельское хозяйство, фермерское хозяйство, многоотраслевое хозяйство, кластерная система, субъекты и объекты государственного регулирования, принципы, государственное регулирование сельского хозяйства, финансовое регулирование и поддержка.

STAGES AND CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF AGRICULTURAL REFORM IN UZBEKISTAN

Makhmudov Azizxuja –
Independent researcher of the TSUE

Abstract. The article reveals the stages and conceptual foundations of the reform in the agrarian sector, an analysis of the reform in the economic sphere for the period 1991-2016 and 2017-2021, and also suggests strategic directions for the development of the agrarian economy in Uzbekistan in 2020-2030. It also reveals the main directions of state policy in the agrarian sector, the conceptual foundations of agrarian reform in modern conditions, and also proposes the organizational structure of the system of farm relations in the context of the cluster system.

Key words: agriculture, farming, diversified economy, cluster system, subjects and objects of state regulation, principles, state regulation of agriculture, financial regulation and support.